Διεθνές θεσμικό Πλαίσιο

- **Στόχοι για την διαχείριση των υδάτων από τον ΟΗΕ**

Έτος 2015: **17** Στόχοι για την βιώσιμη Ανάπτυξη

(Sustainable Development Goals)

τα κράτη καλούνται να λάβουν μέτρα

για να επιτύχουν τους στόχους έως το **2030**

(Στόχοι για την διαχείριση των υδάτων από τον **ΟΟΣΑ** 2015)

6
ΚΑΘΑΡΟ
ΝΕΡΟ ΚΑΙ
ΑΠΟΧΕΤΕΥΣΗ

Στόχος ΟΗΕ 6. Καθαρό νερό και αποχέτευση: έως 2030

- 1. **καθολική και ισότιμη πρόσβαση σε ασφαλές και προσιτό πόσιμο νερό για όλους**
- 2. **επαρκής και ισότιμη πρόσβαση σε εγκαταστάσεις/συστήματα υγιεινής για όλους,** βάζοντας τέλος στην «ανοιχτή αφόδευση»

Στόχος ΟΗΕ 6. Καθαρό νερό και αποχέτευση: έως 2030

- 3. **μείωση της ρύπανσης**, **εξάλειψη των απορρίψεων, ελαχιστοποίησης της απελευθέρωσης επικίνδυνων χημικών και υλικών**, μείωση, κατά το ήμισυ, του ποσοστού των ανεπεξέργαστων υγρών αποβλήτων, καθώς και αύξηση της ανακύκλωσης και της **επαναχρησιμοποίησης** του νερού σε παγκόσμιο επίπεδο
- 4. **αύξηση της αποδοτικότητας της χρήσης του νερού** και διασφάλιση της **βιώσιμης άντλησης**, προκειμένου να **αντιμετωπιστεί η λειψυδρία** και να μειωθεί ο αριθμός των ανθρώπων που πλήττονται από την έλλειψη νερού

Στόχος ΟΗΕ 6: Καθαρό νερό και αποχέτευση: έως 2030

- 5. εφαρμογή **ολοκληρωμένης διαχείρισης των υδατικών πόρων**, περιλαμβανομένης της **διασυνοριακής συνεργασίας**
- 6. **προστασία και αποκατάσταση των υδατικών οικοσυστημάτων**, συμπεριλαμβανομένων υδροβιότοπων, ποταμών, υδροφόρων οριζόντων, λιμνών

Στόχος ΟΗΕ 6: Καθαρό νερό και αποχέτευση: έως 2030

- 6.α. **επέκταση διεθνούς συνεργασίας** και **υποστήριξη** της οικοδόμησης-ικανοτήτων των **αναπτυσσόμενων χωρών** σε δραστηριότητες και προγράμματα για το νερό και την υγιεινή, όπως συλλογή υδάτων, **αφαλάτωση**, αποδοτικότητα χρήσης των υδατικών πόρων, **επεξεργασία υγρών αποβλήτων**, και **τεχνολογίες ανακύκλωσης** και ε**παναχρησιμοποίησης** ύδατος

- 6.β. στήριξη της **συμμετοχής των τοπικών κοινοτήτων** στη βελτίωση της διαχείρισης του νερού και των εγκαταστάσεων υγιεινής

3
ΚΑΛΗ
ΥΓΕΙΑ ΚΑΙ
ΕΥΗΜΕΡΙΑ

11
ΒΙΩΣΙΜΕΣ
ΠΟΛΕΙΣ ΚΑΙ
ΚΟΙΝΟΤΗΤΕΣ

Το κόστος αντιμετώπισης ζημιών από πλημμύρες στην ΕΕ εκτιμάται:

45,9 δισ./χρόνο έως το 2050

97,9 δισ./χρόνο έως το 2080

14
ΖΩΗ ΣΤΟ
ΝΕΡΟ

ΟΗΕ: 22 Μαρτίου Παγκόσμια Ημέρα Νερού

από το έτος 1992

Στόχος η υπενθύμιση ότι το νερό είναι πολύτιμος φυσικός πόρος που εξαντλείται

22.3.2023 αφιερωμένο στην ανάγκη επιτάχυνσης των διαδικασιών για επίλυση της κρίσης στην **ύδρευση και αποχέτευση:**

Το νερό συμβάλλει: υγεία – ευημερία -κοινωνική ισότητα- περιβάλλον - βιώσιμη οικονομία και ανάπτυξη

Πλαίσιο ΟΗΕ

- **Επίκληση** στις κυβερνήσεις για λήψη μέτρων σε εθνικό επίπεδο – Συνεργασία για επίτευξη στόχων
- **Επίκληση** στις κυβερνήσεις για οικονομική και τεχνολογική και βοήθεια προς τον **αναπτυσσόμενο κόσμο**
- **Παροχή κινήτρων** για ευαισθητοποίηση – εκπαίδευση – ενεργοποίηση των πολιτών

ΑΛΛΑ:

- **Έλλειψη συγκεκριμένων κανόνων υλοποίησης** των στόχων
- **Έλλειψη συστήματος «ελέγχου και επιβολής»**

Εθνικό Νομικό Πλαίσιο

1. Ελληνικό Σύνταγμα 1975

- Άρθρο 24: Προστασία περιβάλλοντος – Δικαίωμα του πολίτη
- Άρθρο 21: Προστασία Δημόσιας Υγείας

Εθνικό Νομικό Πλαίσιο

2. Αστικός Κώδικας

- Προστασία Προσωπικότητας Αρθ. 57

τα πιο σημαντικά περιβαλλοντικά αγαθά, όπως ο ατμοσφαιρικός αέρας, η θάλασσα, τα νερά, οι πλατείες και λοιπά κοινόχρηστα πράγματα, τα οποία απαριθμούνται ενδεικτικώς στην ΑΚ 967, παρέχεται στο άτομο δικαίωμα χρήσεως και απολαύσεώς τους, το οποίο αποτελεί αυτοτελή εκδήλωση της προσωπικότητας

- το περιβάλλον στο ιδιωτικό δίκαιο ορίζεται ως το σύνολο των αγαθών που συνθέτουν τον «ζωτικό χώρο» του ανθρώπου, ο οποίος περιλαμβάνει όλα τα φυσικά και τεχνητά αγαθά, χάριν των οποίων δημιουργείται και αναπτύσσεται η προσωπικότητα του ατόμου και τα οποία είναι απαραίτητα για την επιβίωση, την υγιεινή διαβίωση και την εξασφάλιση της ποιότητος ζωής. Έτσι λοιπόν, σύμφωνα με την ανωτέρω άποψη, η προσβολή της προσωπικότητος, κατ΄ αρχήν, συνδέεται με την προσβολή της κοινοχρησίας (ΑΚ 966, ΑΚ 967), ώστε να θεμελιώνεται παράνομη προσβολή της προσωπικότητος, οσάκις με την εκάστοτε επίδικη συμπεριφορά προσβάλλεται η κοινή χρήση ή η κοινή ωφέλεια κοινού σε όλους (ΑΚ 966)[16] ή κοινοχρήστου πράγματος (ΑΚ 966, ΑΚ 967

- Αδικοπραξία

Εθνικό Νομικό Πλαίσιο

2. Αστικός Κώδικας

- Προστασία Προσωπικότητας Αρθ. 57

- η προσβολή του περιβάλλοντος, που είναι ένα από τα αγαθά που απαρτίζουν την προσωπικότητα του ατόμου, παρέχει σε αυτό εναγώγιμη αξίωση από το άρθρο 57 ΑΚ εναντίον εκείνου, από τη δράση του οποίου προέρχεται η βλαπτική ενέργεια, που αποτελεί την αιτία της επιβάρυνσης του περιβάλλοντος, δεδομένου ότι σκοπός της ΑΚ 57 είναι η ευνοϊκή ανάπτυξη της προσωπικότητος του ατόμου μέσα από ένα σωστά διαμορφωμένο οικοσύστημα, η προστασία του οποίου είναι αναγκαία για τη ζωή και την υγεία του ανθρώπου.[20]

- **Δ. Η προστασία των ποταμών, χειμάρρων και εφήμερων ρεμάτων υπό την ΑΚ 57**

- Ακολούθως, και οι τρεις κατηγορίες των ρεμάτων, ήτοι οι ποταμοί, οι χείμαρροι και τα εφήμερα ρέματα, συνιστούν αδιακρίτως στοιχεία και αγαθά του «ζωτικού χώρου», η παρακώληση της χρήσεως και απολαύσεως των οποίων στοιχειοθετεί προσβολή της προσωπικότητος (ΑΚ 57),

Εθνικό Νομικό Πλαίσιο

2. Αστικός Κώδικας

- Προστασία Προσωπικότητας Αρθ. 57
- οι ποταμοί, οι οποίοι εμφανίζουν πάντα ροή, αλλ΄ ενδεχομένως με σημαντικές διακυμάνσεις κατά τη διάρκεια του έτους, υπάγονται στο πραγματικό της ΑΚ 967, και πιο συγκεκριμένα στην έννοια των «νερών με ελεύθερη και αέναη ροή» και ως εκ τούτου συνιστούν κοινόχρηστα πράγματα, εκτός συναλλαγής (ΑΚ 966) και ανήκουν κατά κυριότητα στο Δημόσιο (ΑΚ 968). Σύμφωνα, λοιπόν, με τα προλεγόμενα, οιαδήποτε συμπεριφορά συνιστά είτε παράνομο περιορισμό της ελευθερίας τέλεσης των προς απόλαυση ενός ποταμού απαιτουμένων πράξεων και δη της ελευθερίας κινήσεως προς χρήση του τελευταίου, είτε με οιονδήποτε παράνομο τρόπο διατάραξη ενός ποταμού που έχει ως συνέπεια την αλλοίωση ή την κατάργηση της κοινής ωφελείας που πηγάζει από τη χρήση του ποταμού, συνιστά προσβολή της προσωπικότητος. Στην περίπτωση, λοιπόν, των ποταμών η θεμελίωση της αστικής ευθύνης του προσβάλλοντος κατά την ΑΚ 57 προκύπτει, εν πάση περιπτώσει, αβίαστα από τη σύνδεση της προστασίας του περιβάλλοντος με την ιδιότητα των ποταμών ως κοινοχρήστων πραγμάτων (ΑΚ 57, ΑΚ 966, ΑΚ 967).

Εθνικό Νομικό Πλαίσιο

3. Ποινικός Κώδικας

- Πρόκληση πλημμύρας με πρόθεση αρθ. 268
- Δηλητηρίαση πηγών, δεξαμενών νερού, αρθ. 279
- Ν.4042/2012 Ποινική προστασία περιβάλλοντος
- ΦΕΚ 24/Α/2012

4. Ν. 1650/1986 Νόμος πλαίσιο για το περιβάλλον

Ενωσιακό – Εθνικό Θεσμικό Πλαίσιο

Εκτιμήσεις του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Περιβάλλοντος (ΕΟΠ)

έκθεση ΕΟΠ 2021:

- 75% συστημάτων **υπόγειων** υδάτων ΕΕ **καλή χημική** κατάσταση

- 44% συστημάτων **επιφανειακών** υδάτων ΕΕ **καλή χημική** κατάσταση

Είδος διατάξεων - εύρος

Μορφές της Ενωσιακής Νομοθεσίας:
Κανονισμοί, Οδηγίες, Αποφάσεις

Ενσωμάτωση

- Περισσότερες από 200 νομικά κείμενα για το περιβάλλον, πάνω από 40 για τα ύδατα

Είδος διατάξεων - Έλεγχος

- Η περιβαλλοντική νομοθεσία των Κρατών Μελών κατά **85%** αποτελεί ενσωμάτωση της Ενωσιακής

- **Ελεγκτικός μηχανισμός και μηχανισμός επιβολής**
  - Ευρωπαϊκή Επιτροπή Καταγγελία – 3 Επιστολές στο κ.μ.
  - Δικαστήριο Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΔΕΕ)- Κυρώσεις

Ενωσιακό- Εθνικό θεσμικό πλαίσιο

- Προστασία των νερών από την **νιτρική ρύπανση που προκαλείται από χρήση λιπασμάτων στη γεωργία** (Οδηγία 91/676) ΥΑ 161/1997, και ΥΑ 50982/2309/2006 ΦΕΚ 1894/Β/2006

Ενωσιακό- Εθνικό θεσμικό πλαίσιο

- Υποχρέωση **επεξεργασίας αστικών και βιομηχανικών λυμάτων,** (Οδηγίες 91/271, 98/15) - Εγκαταστάσεις Επεξεργασίας Λυμάτων - **ΚΥΑ 5673/400/1997**

ΕΕΛ Ενωσιακή Χρηματοδότηση Υποδομών

Χρηματοδότηση ΕΕ ακόμα και για μικρούς οικισμούς **κάτω των 2000 ισ. πληθυσμού**

Ενωσιακό - Εθνικό θεσμικό πλαίσιο

- ρύπανση από τα **απορρυπαντικά** (Κανονισμός 648/2004)

- αντιμετώπιση των **έμμονων οργανικών ρύπων** (Απόφαση 2006/507)

Ενωσιακό – Εθνικό Θεσμικό πλαίσιο

- Ολοκληρωμένη πρόληψη και αντιμετώπιση της ρύπανσης των νερών **κατά την διαδικασία αδειοδότησης έργων και δραστηριοτήτων** (Οδηγία 2010/75)

Ενωσιακό - Εθνικό θεσμικό πλαίσιο

Οδηγία Πλαίσιο 2000/60

Ν. 3199/2003 ΦΕΚ 280/Α/2003, (Τροπ. Ν. 4117/2013, Ν.4315/2024 και Ν. 5037/2023)
ΠΔ 51/2007

- **Αειφορική Μακροπρόθεσμη διαχείριση** Υδατικών Πόρων
- «καλή κατάσταση» υδάτων έως το **2027 (2015)**
- **Μείωση** της απόρριψης **ρυπαντικών ουσιών** και **εξάλειψη απόρριψης επικίνδυνων ρυπαντών:** προσδιορίζονται και επικαιροποιούνται σε ειδικούς καταλόγους ουσιών προτεραιότητας 2006/11, 2008/105, 2013/39/ΕΕ
- Διασφαλίζει την προοδευτική **μείωση της ρύπανσης των υπόγειων υδάτων** και τη σταδιακή αποκατάσταση της ποιότητάς τους (Οδηγία 2009/90/ΕΕ) **για άντληση ποσίμου νερού**
- Συμβάλλει στην **αντιμετώπιση των επιπτώσεων ακραίων φαινομένων, Πλημμυρών** (Οδηγία 2007/60/ΕΕ) και **Ξηρασίας** (Ανακοινώσεις Ε. Επιτροπής 2007 και 2012)

Οδηγία Πλαίσιο 2000/60
1. Προστασία όλων των Υδάτων

- **Επιφανειακοί** υδροφορείς (111.000 επικράτεια ΕΕ)
- **Μεταβατικών**
- **Υπόγειοι** υδροφορείς (13.000 επικράτεια ΕΕ)
- **Παράκτια** ύδατα
- Και τα **οικοσυστήματα** αυτών

Οδηγία Πλαίσιο 2000/60
2. Διαχείριση των ΛΑΠ

Η διαχείριση των υδατικών πόρων γίνεται
με **οικολογική ταξινόμηση, σε επίπεδο περιοχής**

Λεκάνης Απορροής Ποταμού ή Ποταμών

ΛΑΠ: αποτελούμενη από μία ή περισσότερες γειτονικές λεκάνες απορροής

μαζί με τα συναφή

υπόγεια και παράκτια ύδατα

45 ΛΑΠ στη χώρα (Απόφαση Ε.Ε.Υδ. 706/2010)
1 4 Υδατικά Διαμερίσματα (Ν. 1739/1987)

Οδηγία Πλαίσιο 2000/60
3. Διαχείριση βάσει Διαχειριστικών Σχεδίων

Των Υδατικών Διαμερισμάτων

Τα σχέδια περιλαμβάνουν:

- γενική περιγραφή των χαρακτηριστικών της περιοχής
- επιπτώσεις των ανθρώπινων δραστηριοτήτων στην ποσότητα και την ποιότητα των υδατικών πόρων
- χρήσεις του ύδατος

Κατατέθηκαν στην Ε. Επιτροπή από τα κ.μ. για τα έτη 2015-2021

Η Ελλάδα κατέθεσε το 2018 τα 2^{α} αναθεωρημένα σχέδια

Μέσα στον μήνα αυτό θα τεθούν σε διαβούλεσυη τα 3^{α} σχέδια

Οδηγία Πλαίσιο 2000/60
3. Διαχειριστικά Σχέδια

Συνοδεύονται από **Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (ΣΜΠΕ)**

Οδηγία 2001/42/ΕΚ, ΚΥΑ 107017/2006:

Ενσωμάτωση περιβαλλοντικής διάστασης στο πιό έγκαιρο στάδιο

κατά το σχεδιασμό πολιτικών, σχεδίων, προγραμμάτων

Οδηγία Πλαίσιο 2000/60
4. Διαχείριση Υδάτων
με Κοινωνική Συμμετοχή

Εξασφάλιση Κοινωνικής Συναίνεσης
με συμμετοχικές διαδικασίες

ενεργός συμμετοχή
των ενδιαφερόμενων φορέων
κατά τα επιμέρους στάδια εφαρμογής της Οδηγίας
και κατά τη σύνταξη των προγραμμάτων διαχείρισης

Οδηγία Πλαίσιο 2000/60
5. Διαχείριση Υδάτων με Κοστολόγηση του νερού

Προώθηση Ορθολογικών Αναλύσεων Κόστους συμπεριλαμβανομένου του περιβαλλοντικού κόστους

Εξασφάλιση,
μέσω οικονομικών εργαλείων
ορθολογικής διαχείρισης και
ανάκτησης του συνεπαγόμενου **κόστους**
(π.χ. κατάλληλη τιμολόγηση των υπηρεσιών)

Οδηγία για τις Πλημμύρες

2007/60, ΚΥΑ 31822/1542/Ε103/2010

1. **Προκαταρκτική αξιολόγηση των κινδύνων πλημμύρας** εντοπίζονται περιοχές σημαντικού κινδύνου πλημμύρας **(2011)**
2. Σύνταξη χαρτών **επικινδυνότητας πλημμύρας** εντοπίζοντας τις περιοχές που θα μπορούσαν να πλημμυρίσουν και **χαρτών κινδύνων πλημμύρας** εκτιμώντας τις συνέπειες **(2013)**
3. **Εκπόνηση Σχεδίων Διαχείρισης Κινδύνων Πλημμύρας** όπου να περιλαμβάνουν μέτρα αντιμετώπισης των επιπτώσεών τους **(2015)**

Οδηγία για τις Πλημμύρες

Κάθε **6χρόνια:** επικαιροποίησή τους λαμβανομένων υπόψη των συνεπειών της **κλιματικής αλλαγής**

Οδηγία για τις Πλημμύρες

περιλαμβάνει μέτρα
για να μειώσουν την πιθανότητα πρόκλησης πλημμύρας και
των αρνητικών συνεπειών της [Άρθρο 7]
Μέτρα:

- Βιώσιμων πρακτικών χρήσης γης
- Βελτίωση συγκράτησης υδάτων
- Ελεγχόμενης κατάκλυσης ορισμένων περιοχών σε περίπτωση πλημμύρας

Λειψυδρία - Ξηρασία

Ξηρασία: Προσωρινή μείωση των διαθέσιμων υδάτινων πόρων π.χ. μειωμένες βροχοπτώσεις

Λειψυδρία: Η ζήτηση νερού υπερβαίνει τους εκμεταλλεύσιμους υδάτινους πόρους

Ανακοινώσεις Ε.Ε.

COM (2007) 414, 18.7.2007

COM (2012) 672, 14.11.2012

Παρατηρητήριο ΕΕ για έγκαιρη προειδοποίηση από το 2012

Ταμείο Αλληλεγγύης από το 2014 αποζημιώνει και για καταστροφές από την ξηρασία

Εθνικό Μητρών Σημείων Υδροληψίας (ΕΜΣΥ)

από Επιφανειακά και Υπόγεια Υδατικά Συστήματα –

ΥΠΑΠ 145026/2014, ΦΕΚ 31/Β/2014

Ηλεκτρονικό Μητρώο

Καταχωρούνται:

- ονόματα χρηστών των νερών και στοιχεία που ορίζουν τα σημεία υδροληψίας
- Άδειες χρήσης νερού, και σχετικές αιτήσεις
- Ψηφιακός Χάρτης όπου αποτυπώνονται οι συντεταγμένες των σημείων υδροληψίας ανά ΛΑΠ

Τα δεδομένα συνδέονται με το σύστημα βάσης γεωχωρικών δεδομένων, και εντάσσονται στην **Εθνική Υποδομή Γεωχωρικών Πληροφοριών (Ν.3882/2010)**

Αδειες Χρήσης Νερού

ΚΥΑ 146896/2014 Αδειες Χρήσης και αξιοποίησης υδάτων

Από Γενικό Γραμματέα Αποκεντρωμένης

Τροποποίηση: ΚΥΑ 101123/2015

ΚΥΑ 170766/2016

ΚΥΑ 140424/2017

Υδατορέματα

- Ν. 4258/2014 Διαδικασία Οριοθέτησης και ρυθμίσεις θεμάτων για τα **υδατορέματα** – ρυθμίσεις πολεδομικής νομοθεσίας τροπ. Ν.4685/2020 και Ν. 4872/2021

Ενωσιακό - Εθνικό θεσμικό πλαίσιο

Πόσιμο Νερό Νέα Οδηγία 2020/2184 (αντ. 98/83)

πρώτη ευρωπαϊκή πρωτοβουλία πολιτών (Συνθ. Ε. Ένωσης)

Right2Water «Δικαίωμα στο νερό» συγκέντρωσε πάνω από **1,8 εκατομμύρια υπογραφές**

Υποβλήθηκε αίτημα στην Ε. Επιτροπή το 2013 για νέα Οδηγία

- 2020: **Επίτροπος Περιβάλλοντος, Ωκεανών και Αλιείας**, Βιργκίνιους Σινκέβιτσους:

*«Η πρόσβαση σε ασφαλέστερο πόσιμο νερό και αποχέτευση αποτελεί **θεμελιώδες ανθρώπινο δικαίωμα**. Η τρέχουσα κρίση στον τομέα της υγείας μας έκανε να συνειδητοποιήσουμε ακόμη περισσότερο τη ζωτική σημασία της. Η έγκριση της Οδηγίας στέλνει ένα ισχυρό μήνυμα **δέσμευσης για ασφαλέστερο πόσιμο νερό βρύσης για όλους τους Ευρωπαίους**»*

Η Νέα Οδηγία 2020/2184

- εισάγει αλλαγές που απορρέουν από νέα **επιστημονική γνώση**
- υιοθετεί **ολιστική προσέγγιση** της ποιότητας του πόσιμου νερού
- εισάγει όλους τους παράγοντες της **αλυσίδας υδροδότησης**
- Έναρξη ισχύος 12.1.2021
- Ενσωμάτωση στα κ.μ. μέχρι 12.1.2023

Η Νέα Οδηγία 2020/2184

- βασίζεται στις συστάσεις του **Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας για τα πρότυπα ασφαλείας** για το πόσιμο νερό

- προβλέπει τον **έλεγχο** του πόσιμου νερού
  της **βρύσης, των πηγών ποσίμου, των συστημάτων διανομής**
  για ελαχιστοποίηση επιβλαβών επιπτώσεων της ρύπανσης στην υγεία και στους υδάτινους πόρους

Η Νέα Οδηγία 2020/2184

- αντιμετωπίζει **νεοεμφανιζόμενους ρύπους** όπως μικροπλαστικά, ενδοκρινικοί διαταράκτες, και νέοι τύποι χημικών ουσιών
- αναθέτει στον Ευρωπαϊκό Οργανισμό Χημικών Προϊόντων (ECHA) να διασφαλίζει ότι **μόνο ασφαλείς ουσίες μπορούν να χρησιμοποιούνται σε προϊόντα που έρχονται σε επαφή με το νερό** π.χ. σωλήνες, βρύσες
- Προβλέπει καλύτερη πρόσβαση των πολιτών σε **πληροφορίες** σχετικά με τους φορείς ύδρευσης
- Συνδέει την εφαρμογή της με την Οδηγία πλαίσιο **2000/60**

Ποτάμιο Οικοσύστημα - Βιοποικιλότητα

- **Οδηγία για τη διατήρηση των αγρίων πτηνών**
- 79/409/ΕΚ *2009/147/ΕΚ* δημιουργία Ζ.Ε.Π.

  ΥΑ 41485/1985 και

  ΚΥΑ 37338/1807/Ε107/2010 και 8353/276/Ε103/2012

- Οδηγία για τη διατήρηση των βιοτόπων 92/43/ΕΚ Δίκτυο NATURA

Ποτάμιο Οικοσύστημα - Βιοποικιλότητα

- *92/43/ΕΚ* **Προστασία οικοτόπων και ειδών**

  Δίκτυο προστετευόμενων περιοχών Natura

  18% της Ε.Ε.

  περίπου 30% της Ελλάδας

ΚΥΑ 33318/3028/1998 και 14849/853/Ε103/2008

Ν.3937/2011 προστασία Βιοποικιλότητας

Smart Cities

Smart Cities

- Εισαγωγή **νέων τρόπων και νέων λύσεων**

  για την **διαχείριση και αναβάθμιση του αστικού περιβάλλοντος**

  Με αξιοποίηση:

- **Τεχνολογιών Πληροφορικής και Επικοινωνιών (ΤΠΕ)**

- **Περιβάλλοντος: πολιτιστικού και φυσικού**

- **Λαμβανομένων υπόψη των νέων Παγκόσμιων Προβλημάτων**

Smart Cities – Ποτάμια οικοσυστήματα

Η σύγχρονη πόλη:

έχει ανάγκη **τεχνικής υποδομής,**

για να ανταποκριθεί στις **ανάγκες του πληθυσμού**

αλλά και για να αυξήσει την **ανταγωνιστκότητά** της,

στα πλαίσια της **αειφορίας**

Marketing – branding της πόλης

Smart Cities – Η Ευφυής ανάπτυξη περιλαμβάνει:

- την αποτελεσματική διαχείριση **της γης, των οικοτόπων, των ποταμών**
- την καλύτερη οργάνωση **των παραγωγικών δραστηριοτήτων**
- την σταθερή, όχι ανεξέλεγκτη, **ανάπτυξη**
- την εξασφάλιση καλών **συγκοινωνιών και υποδομών**
- Την προώθηση **της δημιουργικότητας και καινοτομίας**

Έξυπνες Πόλεις

- θα πρέπει να στηρίζονται στα **δυνατά σημεία που διαθέτουν οι ίδιες οι πόλεις (πχ ποτάμια, τουρισμό κλπ)**
- να ορίζουν τους **στόχους** που θέλουν να πετύχουν
- να **ενημερώνουν** σωστά τα ενδιαφερόμενα μέλη
- να επιτυγχάνουν την καλύτερη δυνατή **συναίνεση**

Έξυπνη πόλη

- πρέπει έχει πρόσβαση σε **ασύρματα δίκτυα**
- να αλληλεπιδρά με τους πολίτες, μέσω **ψηφιακών συστημάτων,** όχι γραφειοκρατικών διαδικασιών
- να υποστηρίζει την **αειφόρο ανάπτυξη** και τη διατήρηση των φυσικών πόρων (ποτάμια)
- να διαθέτει βιομηχανίες υψηλών τεχνολογιών και **υποδομές για την τοπική ευημερία και αύξηση ανταγωνιστικότητας**

Παράδειγμα Δήμος Τρικκαίων

- Χρήση ειδικών συσκευών περιβαλλοντικών μετρήσεων (για συγκέντρωση αέριων ρύπων, αιωρούμενων σωματιδίων και θορύβου), **εκτίμηση ποιότητας της ατμόσφαιρας** και αξιολόγηση αντίκτυπου στη δημόσια υγεία.

- Απεικονίζονται σε πραγματικό χρόνο δείκτες ποιότητας περιβάλλοντος που επιτρέπουν συγκριτική αξιολόγηση (benchmarking), επισημάνσεις (alerts) και αναγνώριση τάσεων που θα μπορούσαν να οδηγήσουν στη **λήψη μέτρων**.

- Το σύστημα εγκαταστάθηκε στο κτήριο της Περιφερειακής Ενότητας Τρικάλων.

Συνεργάτες: Space Hellas, Cisco

Παράδειγμα Δήμος Τρικκαίων

- Η δημοτική επιχείρηση παροχής **υπηρεσιών ύδρευσης** ανέπτυξε ένα σύστημα για την **παρακολούθηση του δικτύου**

- Συμμετείχε σε πρωτοβουλία που χρηματοδοτείται από την ΕΕ για τον υπολογισμό της **ενεργειακής απόδοσης της πόλης** (InSMART11 FP7 project)

Έξυπνες Πόλεις - Συζήτηση

- Ποια είναι τα δυνατά σημεία των πόλεων όπου ζείτε?

- Τι στόχους θα μπορούσατε να θέσετε με βάση αυτά τα δυνατά σημεία?

Ευρωπαϊκή πολιτικής για τις Πόλεις

1. **Περιβαλλοντική** Πολιτική 1973- σήμερα
2. Πολιτική **Συνοχής** από το 1987 (Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη)
3. Πολιτική **βιώσιμης ανάπτυξης** από το 1990
4. Πρωτοβουλίες **URBAN** 1994- 2006 – **URBACT**
5. Νέα πολιτική **Συνοχής** από το 2007 (Συνθήκη Λισαβόνας)
6. **Αστική Ατζέντα** ΕΕ 2016
7. Ατζέντα για την **Βιώσιμη Ανάπτυξη ΕΕ** 2017
8. **Εδαφική Ατζέντα ΕΕ** 2020
9. Ατζέντα για την **Βιώσιμη Ανάπτυξη ΟΗΕ** 2015
10. **Αστική Ατζέντα ΟΗΕ** 2016

Η ανάπτυξη της Ευρωπαϊκής πολιτικής για τις πόλεις – Η περιβαλλοντική πολιτική

- Από την δεκαετία του 1970 υιοθετούνται σταδιακά **8 προγράμματα δράσης** της Ε. Επιτροπής για την **προστασία του περιβάλλοντος**
- Τα προγράμματα δράσης καλύπτουν την χρονική περίοδο 1973 έως σήμερα
- Το **8ο Πρόγραμμα** εγκρίθηκε τον Μάρτιο **2022** και καλύπτει την χρονική περίοδο έως το **2030**

8ο Πρόγραμμα Ε. Επιτροπής 2022-2030

- επίτευξη του στόχου **μείωσης των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου** έως το 2030
- προσαρμογή στην **κλιματική αλλαγή**
- προώθηση μιας οικονομίας της ευημερίας **που θα επιστρέφει στον πλανήτη περισσότερα από όσα παίρνει (βιωσιμότητα)**
- επιδίωξη **μηδενικής ρύπανσης**, μεταξύ άλλων και σε σχέση με τις επιβλαβείς χημικές ουσίες
- προστασία, διατήρηση και αποκατάσταση της **βιοποικιλότητας**
- σημαντική μείωση των κύριων περιβαλλοντικών πιέσεων που σχετίζονται με το **αποτύπωμα υλικών και κατανάλωσης** της ΕΕ

Πολιτική Συνοχής 1987 και 2007 – Αστικός χώρος

- *Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη (1986 σε ισχύ από Ιούλιο **1987**)*

  *«μείωση των **ανισοτήτων μεταξύ των διαφόρων περιφερειών** και την καθυστέρηση των λιγότερο ευνοημένων».*

- Η Συνθήκη της Λισαβόνας (**2007**), προσθέτει μία ακόμα πλευρά στη συνοχή, αναφέρεται σε:

  *«**οικονομική, κοινωνική** και **εδαφική συνοχή**».*

Βιώσιμη Ανάπτυξη 1990

- Βιώσιμη Ανάπτυξη να "*καλύψει τις ανάγκες των παρόντων γενεών* ***χωρίς να διακυβεύσει την ικανότητα των μελλοντικών γενεών*** *να καλύψουν τις δικές τους ανάγκες"*
- Να βασίζεται στην αποτελεσματική και **περιβαλλοντικά υπεύθυνη** χρήση όλων των ανεπαρκών πόρων της κοινωνίας, είτε φυσικών, είτε ανθρωπίνων είτε οικονομικών πόρων.
- Η **βιωσιμότητα** είναι ένα πρότυπο παραγωγής που στοχεύει στο καλύτερο οικονομικό αποτέλεσμα για τον άνθρωπο και για το φυσικό περιβάλλον, **στο παρόν αλλά και στο μέλλον**

Βιώσιμη Ανάπτυξη 1990

Αστική Ατζέντα ΕΕ 2016

Αστική Ατζέντα ΕΕ 2016

επικεντρώνεται σε 3 πυλώνες

χάραξης και εφαρμογής πολιτικής της Ε. Ένωσης

- **Βελτίωση νομοθετικού πλαισίου**
- **Βελτίωση χρηματοδότησης**
- **Βελτίωση γνώσης**

Αστική Ατζέντα ΕΕ 2016

- Στο πλαίσιο της Αστικής Ατζέντας

διαμορφώθηκαν **14 Εταιρικές Σχέσεις**

που αντιστοιχούν σε **14 Θεματικές Ενότητες**

για την αστική ανάπτυξη.

Αστική Ατζέντα ΕΕ 2016

- Ένταξη Μεταναστών και Προσφύγων
- Ποιότητα του Αέρα
- Στέγαση
- Αστική Φτώχεια
- Κυκλική Οικονομία
- Ψηφιακή Σύγκλιση
- Αστική Κινητικότητα

Αστική Ατζέντα ΕΕ 2016

- **Απασχόληση και τις Δεξιότητες**
- **Ενεργειακή Μετάβαση**
- **<u>Κλιματική Προσαρμογή</u>**
- **Δημόσιες Συμβάσεις**
- **<u>Αειφόρου Χρήσης της Γης</u>**
- **Ασφάλεια Δημόσιων χώρων**
- **Πολιτισμός και Πολιτιστική Κληρονομιά**

1 NO POVERTY
2 ZERO HUNGER
3 GOOD HEALTH AND WELL-BEING
4 QUALITY EDUCATION
5 GENDER EQUALITY
6 CLEAN WATER AND SANITATION
7 AFFORDABLE AND CLEAN ENERGY
8 DECENT WORK AND ECONOMIC GROWTH
9 INDUSTRY, INNOVATION AND INFRASTRUCTURE
10 REDUCED INEQUALITIES
11 SUSTAINABLE CITIES AND COMMUNITIES
12 RESPONSIBLE CONSUMPTION AND PRODUCTION
13 CLIMATE ACTION
14 LIFE BELOW WATER
15 LIFE ON LAND
16 PEACE, JUSTICE AND STRONG INSTITUTIONS
17 PARTNERSHIPS FOR THE GOALS
SUSTAINABLE DEVELOPMENT GOALS

17 παγκόσμιοι στόχοι

1. Μηδενική φτώχεια
2. Μηδενική πείνα
3. Καλή υγεία και ευημερία
4. Ποιοτική εκπαίδευση
5. Ισότητα φύλλων
6. Καθαρό νερό και αποχέτευση
7. Φτηνή και καθαρή Ενέργεια
8. Αξιοπρεπής Εργασία και Οικονομική Ανάπτυξη

17 παγκόσμιοι στόχοι

- Βιομηχανία, Καινοτομία, Υποδομές
- Λιγότερες Ανισότητες
- Βιώσιμες Πόλεις και Κοινότητες
- Υπεύθυνη Κατανάλωση και Παραγωγή
- Δράση για το Κλίμα
- Ζωή στο Νερό
- Ζωή στη Στεριά
- Ειρήνη, Δικαιοσύνη, Ισχυροί Θεσμοί
- Συνεργασία για τους Στόχους

11ος στόχος της Ατζέντας του ΟΗΕ

- **βιώσιμες πόλεις και κοινότητες για τη βιώσιμη ανάπτυξη** με ορίζοντα το **2030**

- Η ΕΕ δεσμεύτηκε να εφαρμόσει την «Ατζέντα 2030» και να συμβάλλει στη δημιουργία **ασφαλών, ανθεκτικών και βιώσιμων** πόλεων για όλους χαράσσοντας ανάλογη **αναπτυξιακή πολιτική**

και να **σ**υνδράμει τα μέλη της στην υιοθέτηση μέτρων δραστικής **μείωσης των εκπομπών αερίων θερμοκηπίου και προσαρμογής στις κλιματικές αλλαγές**.

Εδαφική Ατζέντα της Ε. Ένωσης

Υιοθετείται το 2020

Τίθενται στόχοι έως το 2030

Θα επαναξιολογηθεί το 2024

Εδαφική Ατζέντα της Ε. Ένωσης

- Πιο **ισορροπημένη εδαφική ανάπτυξη** με αξιοποίηση της πολυμορφίας της Ευρώπης
- Σύγκλιση τοπικής και περιφερειακής ανάπτυξης, **μείωση των ανισοτήτων μεταξύ των περιοχών**
- Διευκόλυνση της διαβίωσης και της εργασίας **πέραν των εθνικών συνόρων**
- Βελτίωση των οικολογικών βιοτικών πόρων, κωμοπόλεις, πόλεις και περιφέρειες κλιματικά ουδέτερες και ανθεκτικές – **Υγιές περιβάλλον**
- Ισχυρές και βιώσιμες τοπικές οικονομίες σε έναν παγκοσμιοποιημένο κόσμο – **Κυκλικη οικονομία**
- Βιώσιμη ψηφιακή και φυσική **συνδεσιμότητα των περιοχών**

Εφαρμογή Εδαφικής Ατζέντας της Ε. Ένωσης

Σε συνεργασία με:

- την **Πολιτική Συνοχής** και Αγροτικής Ανάπτυξης της ΕΕ
- το Σχέδιο **Ανάκαμψης** της ΕΕ
- τις **περιφερειακές** στρατηγικές και τις στρατηγικές **θαλάσσιων λεκανών της ΕΕ**

Ενωσιακό Θεσμικό Πλαίσιο Έξυπνης Πόλης

- Σχέδια Διαχείρισης Περιοχών natura 2000
- Σχέδια Διαχείρισης Αστικού και Περιαστικού πρασίνου
- Σχέδια Διαχείρισης Υδάτων
- Σχέδια Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων
- Σχέδια Διαχείρισης Λυμάτων
- Χωροταξικά και πολεοδομικά Σχέδια
- Σχέδια παραγωγής και διαχείρισης Ενέργειας

Τα Διαρθρωτικά Ταμεία της ΕΕ χρηματοδότες δράσεων

Τα Διαρθρωτικά Ταμεία της ΕΕ χρηματοδότες δράσεων

υπέρ των αστικών περιοχών μέσω των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων (ΕΠ) είναι:

- **το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης** (ΕΤΠΑ)
- **το Ταμείο Συνοχής**
- **το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο** (ΕΚΤ)

- Η αστική ανάπτυξη λαμβάνει επίσης οικονομική συνδρομή

  από τις πρωτοβουλίες:

  Jeremie και Jessica

Ευρωπαϊκοί Στόχοι για την Έξυπνη πόλη

- **Μείωση παραγωγής** αποβλήτων
- Προστασία **Φυσικού κεφαλαίου**
- Πράσινη Οικονομία με Χαμηλά Επίπεδα **Εκπομπών Διοξειδίου του Άνθρακα**
- Προστασία **Υγείας**
- Ενίσχυση **Αειφορίας**
- Εφαρμογή Περιβαλλοντικής **Νομοθεσίας**

Αντιμετώπιση Κλιματικής Αλλαγής – Έξυπνες Πόλεις- Βιωσιμότητα

- Εθνική Στρατηγική – Νέο Κλιματικό Νόμο
- Ενίσχυση ΑΠΕ
- Εξοικονόμηση Ενέργειας – Ενεργειακή απόδοση Κτιρίων
- Βιώσιμη Κινητικότητα – Σχέδια Βιώσιμης Αστικής Κινητικότητας (ΣΒΑΚ)
- Βιώσιμη οικιστική ανάπτυξη πόλεων και οικισμών
- Εθνική στρατηγική για Βιώσιμη και Δίκαιη Ανάπτυξη
- Σχέδιο Ελλάδα 2.0
- Ψηφιακός Μετασχηματισμός 2022-2027

Εθνική Στρατηγική για την προσαρμογή στην Κλιματική Αλλαγή (ΕΣΠΚΑ)

- Αξιολογείται – Αναθεωρείται ανά **10ετία**
- Συγκεκριμενοποιείται με **αποφάσεις**

του ΥΠ. ΠΕΝ

Ν. 4410/2016 άρθρα 42-45

Κύρωση 1ης Εθνικής Στρατηγικής

Νέος Εθνικός Κλιματικός Νόμος Ν. 4936/2022 ΦΕΚ 105/Α/27.5.22

- Μετάβαση στην κλιματική ουδετερότητα και

προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή,

επείγουσες διατάξεις για την αντιμετώπιση της ενεργειακής κρίσης

και την προστασία του περιβάλλοντος

Βιώσιμη οικιστική ανάπτυξη των πόλεων και οικισμών της χώρας

- Ν. 2508/1997 *(ΦΕΚ 124/Α) τροπ. Ν. 4951/2022 (ΦΕΚ129/Α)*

οικιστική οργάνωση και πολεοδομικός σχεδιασμός

Σχέδιο Ελλάδα 2.0

Έξυπνες πόλεις:

Ολοκληρωμένος ψηφιακός μετασχηματισμός επιλεγμένων πόλεων σε πιλοτική βάση,

μέσα από την ολοκληρωμένη ανάπτυξη ψηφιακών υποδομών και υπηρεσιών των δήμων τους,

που βελτιώνουν την καθημερινότητα του πολίτη.

Αφορά στην ψηφιακή αναβάθμιση κρίσιμων τομέων όπως στάθμευση, διαχείριση απορριμμάτων, κυκλοφορία, υγεία, ύδρευση, κλπ.

Ψηφιακός Μετασχηματισμός 2022 -2027

Έξυπνες πόλεις:

- 320 εκ Ευρώ από Ταμείο Συνοχής και Ταμείο Ανάκαμψης
- 90 εκ Ευρώ θα λάβουν 16 μεγάλοι Δήμοι και Δήμος Τρικκαίων
- Τα υπόλοιπα 230 εκ. Ευρώ οι 315 Δήμοι της χώρας

- **38 επιλέξιμες δράσεις:** οδοφωτισμός, ποιότητα νερών, ατμοσφαιρική ρύπανση, διαχείριση απορριμμάτων, ευπαθείς ομάδες, κυβερνοασφάλεια, ποιότητα ζωής κ.α.

Ψηφιακός Μετασχηματισμός 2022 -2027

Έξυπνες πόλεις:

- Εγκατάσταση έξυπνων συστημάτων μέτρησης ποιότητας αέρα στην επικράτεια του δήμου
- Εγκατάσταση έξυπνων συστημάτων μέτρησης ποιότητας υδάτων (πόσιμου, ποταμών, λιμνών και θαλασσών σε βιομηχανικές εφαρμογές κλπ)
- Ψηφιοποίησης και σύστημα διαχείρισης φακέλων ΔΕΥΑ
- Έξυπνο σύστημα προειδοποίησης και αντιμετώπισης κινδύνων (πλημμυρικών φαινομένων, πυρκαγιάς , σεισμού κλπ.) εντός των ορίων του δήμου και σύμφωνα με τις αρμοδιότητες τους.
- Σύστημα έξυπνης άρδευσης
- Σύστημα διαχείρισης αστικού πρασίνου και κοινοχρήστων χώρων.

100 Πόλεις κλιματικά ουδέτερες έως 2030 στην Ε. Ένωση

- αντιπροσωπεύουν το 12 % του πληθυσμού της ΕΕ
- Μεταξύ αυτών 18 Ελληνικές

18 Πόλεις κλιματικά ουδέτερες έως 2030 στην Ελλάδα

- Αθήνα
- Ιωάννινα
- Καλαμάτα
- Κοζάνη
- Θεσσαλονίκη
- Τρίκαλα

18 Πόλεις κλιματικά ουδέτερες έως 2030 στην Ελλάδα

- Χάλκη
- Χερσόνησος
- Ίλιον
- Λάρισα
- Νίσυρος
- Σκόπελος
- Αμπελόκηποι-Μενεμένη

18 Πόλεις κλιματικά ουδέτερες έως 2030 στην Ελλάδα

- Θερμαϊκός
- Θέρμη
- Θεσσαλία
- Βάρη-Βούλα-Βουλιαγμένη
- Βόλβη

Έξυπνες Πόλεις Συμπεράσματα

- Βρισκόμαστε στην χρονική περίοδο

«μετασχηματισμού» των πόλεων

για να ενσωματώσουν την τεχνολογική εξέλιξη,

να αντιμετωπίσουν την κλιματική αλλαγή,

να εκφράσουν κοινωνικές ευαισθησίες προς τις ευάλωτες ομάδες του πληθυσμού

Έξυπνες Πόλεις Συμπεράσματα

- Ανάγκη **εκπαίδευσης του τεχνικού προσωπικού των Δήμων** για τα καινούργια «πράσινα» έργα

- Οι Δήμοι να λάβουν υπόψη τα **ιδιαίτερα χαρακτηριστικά**

  κάθε περιοχής και πάνω σε αυτά να επενδύσουν

- Ανάγκη διασφάλισης μακροχρόνιας στρατηγικής με **συνέχεια και συνέπεια** πχ. Τρίκαλα

Έξυπνες Πόλεις Συμπεράσματα

- Το θεσμικό πλαίσιο υπάρχει
  - Απαιτείται **συνεργασία των Δήμων με την επιστημονική κοινότητα, τεχνολογικούς φορείς και ιδιωτικές εταιρείες**
- Απαιτείται **μόχλευση κεφαλαίων από την Ευρωπαϊκή Ένωση και από Ιδιωτικά κεφάλαια**
- Απαιτείται **συνεργασία με άλλες πόλεις της ΕΕ** και του εξωτερικού γενικά για ιδέες καλών πρακτικών «έξυπνων πόλεων»

Έξυπνες Πόλεις Συμπεράσματα

Κόστος **μη εφαρμογής** Περιβαλλοντικής Νομοθεσίας

μεγαλύτερο από το κόστος εφαρμογής

κόστος υγειονομικής περίθαλψης –

απώλεια πλουτοπαραγωγικών πόρων

Μη εφαρμογή: **50 δις ΕΥΡΩ/έτος**

(COWI 2011)

Συμπεράσματα - Προτάσεις

Ε. Ένωση

- Έκθεση Ευρωπαϊκής Επιτροπής: 15.9.2021

  «Η κατάσταση της Ένωσης το 2021»

- *Next generation EU: **κλιματικά ουδέτερη** έως το **2050** και μείωση εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα **55%** έως **2030** (ευρωπαϊκός **νόμος για το κλίμα Ιούνιος 2021**)*

- *Ευρώπη **πιο πράσινη**, πιο **ψηφιακή** και πιο **δίκαιη κοινωνικά** έως το 2030*

Ε. Ένωση Στόχοι

- Ανάγκη αποτελεσματικής **εφαρμογής της νομοθεσίας για τα ύδατα**

- Σύνδεση εφαρμογής της νομοθεσίας με **δράσεις και στόχους**
  - **για Κυκλική Οικονομία**
  - **Βιώσιμη Ανάπτυξη 2030**
  - **Βιώσιμη Μπλε Οικονομία**

Εθνικό επίπεδο στόχοι

- Ξεκαθάρισμα συγκεχυμένων **αρμοδιοτήτων** στα διάφορα επίπεδα της Διοίκησης
- **Ελλιπή δεδομένα** – Ανάγκη διεύρυνσης επιστημονικής γνώσης και δημιουργίας λειτουργικών βάσεων δεδομένων
- **Αποτελεσματικότερη εφαρμογή** της νομοθεσίας
- **Κωδικοποίηση** της νομοθεσίας για να καταστεί ευκολότερη η εφαρμογή της

Εθνικό επίπεδο στόχοι

- **Στελέχωση** Περιφερειακών Υπηρεσιών της Διοίκησης
- **Πληρέστερη ενημέρωση του νομικού κόσμου**: Δικαστών και δικηγόρων
- Μεγαλύτερη **ευαισθητοποίηση τ**ου κοινού και των παραγωγικών ομάδων για ορθολογική χρήση του νερού Ανάπτυξη **«υδατικής συνείδησης»**

Προτάσεις

- **Διεθνής συνεργασία**

μονόδρομος για αντιμετώπιση των οξυμένων προβλημάτων διαχείρισης των ποτάμιων οικοσυστηματων που συνδέονται με την κλιματική κρίση και την απώλεια της βιοποικιλότητας. **Διάχυση καλών Πρακτικών και Βέλτιστων λύσεων**

- **ΟΤΑ**

Απόκτηση των αναγκαίων **οικονομικών πόρων και της τεχνογνωσίας** για εκτέλεση των αρμοδιοτήτων τους

- **τοπικές κοινωνίες**

καλούνται να διαδραματίσουν **πρωταγωνιστικό ρόλο** Είναι αυτές που υφίστανται τις **συνέπειες**

Προτάσεις

- Συμμετοχή σε προγράμματα της ΕΕ

  LIFE

Η πρόσκληση ανοίγει κάθε χρόνο

Πληροφορίες: lifetaskforce.gr

- Ένταξη στο Πρόγραμμα ΥΜΕΠΕΡΑΑ

Σας ευχαριστώ
www.kallialaw.gr
info@kallialaw.gr